

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟ προσφέρει μια περιεκτική οπτική για τις μεικτές μεθόδους έρευνας η οποία δίνει έμφαση στον κεντρικό ρόλο του ερευνητικού προβλήματος στον σχεδιασμό και στην πρακτική των μεικτών μεθόδων. Η παρούσα κατάσταση του πεδίου στη μεικτή μεθοδολογία έρευνας είναι «μεθοδοκεντρική»· επικεντρώνεται πρωτίστως στην κατασκευή ερευνητικών σχεδίων μεικτών μεθόδων, συχνά εις βάρος της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ερευνητικών σχεδίων και του ερευνητικού προβλήματος.

Επίσης, απουσιάζει η εκτίμηση της ποικιλίας των διαφορετικών μεθοδολογικών θέσεων που στις μέρες μας εφαρμόζουν ή επιδιώκουν να εφαρμόσουν την προσέγγιση των μεικτών μεθόδων. Μια πληθώρα μελετών μεικτών μεθόδων υιοθετούν την οπτική γωνία μιας θετικιστικής ερμηνείας που τροφοδοτείται από μια αναπτυσσόμενη κίνηση στις κοινωνικές επιστήμες για τη διεξαγωγή περισσότερων μελετών που αξιοποιούν την «επιστημονικά τεκμηριωμένη» (evidence-based) ερευνητική πρακτική. Οι ποιοτικές προσεγγίσεις στο πλαίσιο των μεικτών μεθόδων παραμένουν περιθωριοποιημένες στα κύρια βιβλία και άρθρα αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα. Όταν η ποιοτική προσέγγιση εμφανίζεται στη συζήτηση των μεικτών μεθόδων στην έρευνα, συχνά λαμβάνει δευτερεύουσα θέση. Αυτό το βιβλίο επιχειρεί να ανατρέψει αυτή τη σχέση με ποικίλους τρόπους και να επαναπροσδιορίσει τη διαδικασία των μεικτών μεθόδων μέσα από την οπτική της ποιοτικής προσέγγισης.

Κατανοώντας τον ρόλο και τη σημασία των μεικτών μεθόδων στην έρευνα των κοινωνικών επιστημών είναι ένα ταξίδι που ίσως είναι καλύτερο να κάνουμε μαζί. Το παρόν βιβλίο χρησιμοποιεί τους όρους «εμείς» και «τα δικά μας» σχετικά με τη διερεύνηση που εσείς, ως αναγνώστες, και εγώ, ως συγγραφέας, θα πραγματοποιήσουμε μαζί σε όλη

την έκταση του βιβλίου. Κάνοντάς το αυτό, διαγράφουμε συνειδητά την παραδοσιακή γραμμή που διαχωρίζει τη φωνή του συγγραφέα ως αυθεντία από την ανεκτίμητη συνεισφορά και τις εμπειρίες του αναγνώστη. Παραμένοντας ανοιχτόμυαλοι σε ό,τι αφορά τη σχέση μεταξύ του συγγραφέα και του αναγνώστη, ελπίζουμε ότι γεφυρώνουμε την απόσταση που συχνά τίθεται αναίτια μεταξύ τους.

Συνεχίζοντας σχετικά με τη θεματική του διαλόγου στο παρόν βιβλίο, συζητούμε πώς οι ερευνητές που υιοθετούν μια ποιοτική προσέγγιση μπορούν να χρησιμοποιήσουν με επιτυχία τις μεικτές μεθόδους χωρίς να δίνουν απαραίτητα «πρωταρχικό» ρόλο σε μία από τις δύο διαστάσεις (δηλαδή ποιοτική ή ποσοτική). Επιπλέον, συζητούμε εκείνα τα ερευνητικά προβλήματα που είναι δυνατό να μελετηθούν μέσω ενός σχεδιασμού μεικτών μεθόδων, τη διαδικασία της διαμόρφωσης ενός ερευνητικού ερωτήματος μεικτών μεθόδων και πώς μπορεί κάποιος να ταιριάξει ένα δεδομένο ερευνητικό πρόβλημα με μια συγκεκριμένη σειρά μεθόδων. Παρέχω ένα σύνολο αναστοχαστικών στρατηγικών για να ανακαλύψετε τη δική σας «ερευνητική οπτική γωνία» και κάνοντας αυτό ελπίζω ότι αυτή η σύνδεση θα σας βοηθήσει να κρατήσετε τα ερευνητικά σας σχέδια θεμελιωμένα και εστιασμένα.

Καθώς εκτυλίσσεται το βιβλίο, επεξεργαζόμαστε ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για τη δημιουργία ενός ερευνητικού προβλήματος μεικτών μεθόδων, ασχολούμενοι με συγκεκριμένα δεοντολογικά ζητήματα τα οποία μπορεί να εμφανιστούν όταν κάποιος διεξάγει έρευνα μεικτών μεθόδων, όπως επίσης συμβουλές και διαδικασίες σχετικά με τη συλλογή των δεδομένων, την ανάλυση, την ερμηνεία και τη συγγραφή ενός ερευνητικού έργου μεικτής μεθοδολογίας.

Εξετάζουμε μια σειρά από εις βάθος μελέτες περίπτωσης που αναφέρονται στην πρακτική των μεικτών μεθόδων διαπερνώντας μια ποικιλία ποιοτικών προσεγγίσεων, ξεκινώντας με μια γενική συζήτηση σχετικά με την ποιοτική προσέγγιση στις μεικτές μεθόδους έρευνας, καθώς και σχετικά με τρεις εξειδικευμένες προσεγγίσεις. Ένα κεφάλαιο αφιερώνεται στην ερμηνευτική έρευνα, ένα άλλο αναφέρεται στις ποιοτικές φεμινιστικές προσεγγίσεις και το τελευταίο, στις ποιοτικές μεταμοντέρνες προσεγγίσεις. Στη συνέχεια, μέσω ενός εκτεταμένου παραδείγματος για τη συνολική εφαρμογή μιας ποιοτικής προσέγγισης μεικτών μεθόδων, αναλύω ένα προς ένα τα βήματα για τον σχεδιασμό μιας μεικτής έρευνας.

Στην πορεία, περιλαμβάνω αναφορές σχετικά με τη «θέση του ερευνητή» από ορισμένους κορυφαίους μελετητές στο πεδίο της μεικτής ερευνητικής μεθοδολογίας, ζητώντας τους να αναστοχαστούν σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο για τις δικές τους εμπειρίες με τη θεωρία και την πρακτική των μεικτών μεθόδων. Η δουλειά κάποιων από αυτούς τους μελετητές και ερευνητές περιλαμβάνεται ανάμεσα στις εις βάθος μελέτες περίπτωσης που παρουσιάζονται στο βιβλίο.

Παρόλο που το βιβλίο επικεντρώνεται στις ποιοτικές προσεγγίσεις των μεικτών ερευνητικών μεθόδων, παρέχει επίσης χώρο για διάλογο ανάμεσα σε ποικίλες ερευνητικές θέσεις. Ελπίζω ότι αυτό το βιβλίο θα αποτελέσει το εφαλτήριο μιας σειράς διαλόγων ανάμεσα στα μεθοδολογικά δίπολα. Το χάσμα μεταξύ των ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων δεν είναι το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μεικτές μέθοδοι έρευνας· μάλλον είναι η απουσία της επίγνωσης πώς όλες οι έρευνες προέρχονται από κάπου. Ειδικότερα, το παρόν βιβλίο είναι ένα κάλεσμα προς τους ερευνητές να αναμετρηθούν και να αναγνωρίσουν τη δική τους συγκεκριμένη άποψη για την κοινωνική πραγματικότητα και την κατασκευή της γνώσης και να ενσωματώσουν την επίγνωση αυτή στην ερευνητική τους πρακτική σε κάθε στάδιο, περιλαμβάνοντας, το σπουδαιότερο, τις επιλογές τους για την ερευνητική μέθοδο και τον σχεδιασμό. Μερικοί ερευνητές ενδέχεται να παίρνουν πολλαπλές μεθοδολογικές θέσεις, και αυτές μπορεί να αλλάζουν και ίσως να αναμειγνύονται με βάση, μεταξύ άλλων πραγμάτων, το ιδιαίτερο ερευνητικό πλαίσιο, την κατάρτιση που έχουν λάβει στη μεθοδολογία έρευνας και την αποδοχή μιας ποικιλίας θεωρητικών αντιλήψεων. Οι ερευνητές μπορεί να ανακαλύψουν ότι είναι αναγκαίο να συμβιβαστούν ή να προσαρμοστούν στη θέση κάποιου άλλου καθώς εκτυλίσσεται ένα ερευνητικό έργο. Ωστόσο, είναι σημαντικό να είμαστε σαφείς σχετικά με το σύνολο των ερευνητικών θέσεων τις οποίες χρησιμοποιούμε σε ένα ερευνητικό έργο.

Παρατηρείται μια αναπτυσσόμενη πορεία προς τη διεπιστημονική έρευνα και στις ερχόμενες δεκαετίες αυτή η μορφή ερευνητικής δομής θα απαιτεί μια ομαδική προσέγγιση και είναι πολύ πιθανό ότι αυτό θα γίνεται σε συνεργασία με ερευνητές που εκπροσωπούν πολλαπλές διαφορετικές θέσεις για την έρευνα. Συχνά, σε αυτό το είδος ομάδας σε μια διεπιστημονική έρευνα ασκείται πίεση για επικοινωνία μεταξύ των μελών παρά τις μεθοδολογικές τους αντιθέσεις. Προκειμένου μια διεπιστημονική δουλειά να είναι πραγματικά διεπιστημονική, χρειάζεται να ανα-

πτύξουμε επίγνωση σχετικά με το γεγονός ότι η κατασκευή της γνώσης προέρχεται από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία, ακόμη και αν αυτό μπορεί να αμφισβητεί πιο εδραιωμένες μορφές οικοδόμησης της γνώσης μέσα σε μια ερευνητική ομάδα. Ουσιαστικά, αυτό που μπορεί να συμβεί κατά τη διαδικασία της γεφύρωσης των μεθοδολογικών διαφορών είναι να αναδυθεί μια ανανεωμένη εκτίμηση των ερευνητικών θέσεων «του άλλου», ακόμη και αν οι μεθοδολογίες παραμένουν διακριτές και διαχωρισμένες μέσα σε ένα ερευνητικό έργο. Δεν χρειάζεται ούτε είναι αναγκαίο σε όλα τα ερευνητικά έργα να γίνεται μείξη μεθοδολογιών, αλλά μερικές φορές αυτή η διαδικασία είναι σημαντική ανάλογα με τους ερευνητικούς στόχους του έργου. Σε αυτή την περίπτωση, η μεθοδολογική εμπλοκή μπορεί να οδηγήσει σε ένα πιο πλούσιο σύνολο νέων ερωτημάτων, κατάλληλων για ερευνητικές πρακτικές μεικτών ή νέων μεθόδων.

Ας ξεκινήσουμε το ταξίδι μας...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΘΑ ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΩ όλους εκείνους που με έχουν υποστηρίξει κατά την πορεία της συγγραφής. Πρώτα και κύρια, ευχαριστώ την οικογένειά μου: τον σύζυγό μου, νευρολόγο και ειδικό στη θεραπεία του ύπνου Michael Peter Biber, MD, του οποίου η αγάπη, η αίσθηση του χιούμορ και η κατανόηση είναι ανεκτίμητα για εμένα· και τις κόρες μου, Sarah Alexandra Biber, διδακτορική φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Brandeis με ειδίκευση στη γενετική, και Julia Ariel Biber, διδακτορική φοιτήτρια του City University της Νέας Υόρκης με εξειδίκευση στο βιολοντσέλο, οι οποίες με υποστηρίζουν και με ενθαρρύνουν στη συγγραφή των βιβλίων μου αλλά επίσης μου υπενθυμίζουν ότι υπάρχουν και άλλα πράγματα στη ζωή πέρα από την εκπόνηση ενός βιβλίου μεικτών μεθόδων! Σας αγαπώ όλους!

Είμαι ευγνώμων στην αδελφή μου Georgia Gerraghty, στον αδελφό μου Charles Nagy και φυσικά στη μητέρα μου Helene Stockert, της οποίας το εργασιακό ήθος, η καθοδήγηση και οι σωστές συμβουλές με έχουν εμπνεύσει και κρατήσει σε όλη την ακαδημαϊκή και προσωπική μου ζωή.

Το βιβλίο αυτό αφιερώνεται επίσης στη μνήμη της αδελφής μου Janet Mildred Nagy Green, της οποίας η ζωή διακόπηκε από τον καρκίνο του μαστού. Η σοφία της, το θάρρος, το χιούμορ και η αγάπη της για τη ζωή πάντα θα με στηρίζουν.

Ειδικές ευχαριστίες και τη βαθύτερη ευγνωμοσύνη μου εκφράζω σε πολλούς προπτυχιακούς φοιτητές-βοηθούς έρευνας και μεταπτυχιακούς φοιτητές που έχουν διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο σε αυτό το εγχείρημα. Πρωτίστως, θα ήθελα να δώσω επαίνους και ευχαριστίες στην απόφοιτο του Boston College, Natalie Horbachevsky (2009), και την προπτυχιακή φοιτήτρια Alicia Johnson (2011, που μου παρείχαν ανεκτίμητη ανατροφοδότηση και άψογες συντακτικές αναθεωρήσεις πάνω στο βιβλίο, κρατώντας τα πράγματα

σε τάξη. Χρωστώ επίσης ευγνωμοσύνη στους απόφοιτους του Boston College, Cooley Horner (2009), και Lauren Kraics (2009), και στη διδακτορική φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Brandeis, Meg Lovejoy, για την εξαιρετική ερευνητική τους υποστήριξη και τη συντακτική τους δουλειά σε αυτό το έργο.

Αναγνωρίζω θερμά τη συμβολή του Chris Kelly, διδακτορικού φοιτητή στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Boston College, στο κεφάλαιο για τις μεταμοντέρνες προσεγγίσεις.

Ακόμη, θέλω να ευχαριστήσω το γραφείο προπτυχιακών ερευνητικών υποτροφιών του Boston College για τη μερική χρηματοδότηση αυτού του βιβλίου. Εκφράζω επίσης τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στον Δρα William Petri, Αναπληρωτή Κοσμήτορα της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών του Boston College και στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών Ερευνητικών Υποτροφιών του Boston College. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους κριτές των αρχικών εκδόσεων του παρόντος βιβλίου, των οποίων η ανατροφοδότηση ήταν πολύ βοηθητική στη διαμόρφωση του βιβλίου: Kai Schafft, Penn State University, Nancy Grudens-Schuck, Iowa State University, και Mark Earley, Bowling Green State University.

Επιπρόσθετα, απευθύνω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στη C. Deborah Laughton, εκδότρια στο αντικείμενο της μεθοδολογίας έρευνας και της στατιστικής, στον εκδοτικό οίκο Guilford Press. Πρόκειται για μια χαρισματική εκδότρια της οποίας εκτιμώ ιδιαίτερα τη σταθερή υποστήριξη, τον ενθουσιασμό, την ευρεία γνώση της στο πεδίο των ερευνητικών μεθόδων και την έξοχη συντακτική ανατροφοδότησή της σε αυτό το πόνημα. C. Deborah, είσαι μοναδική. Πολλές ευχαριστίες στην Anna Nelson, αρχισυντάκτρια παραγωγής στις εκδόσεις Guilford Press, για τις εξαιρετικές συντακτικές της συμβουλές στα τελικά στάδια της διαδικασίας έκδοσης.

Θέλω ακόμη να ευχαριστήσω και να αναγνωρίσω μια ομάδα σημαντικών άλλων μέσα στην κοινότητα των φίλων και των γνωστών μου που με έχουν με τον δικό τους τρόπο υποστηρίξει σε αυτό το ταξίδι. Είμαι ευγνώμων στην Erin Kelly, την εξαιρετική προσωπική μου γυμνάστρια, που κάνει τις προπονήσεις μου απαιτητικές και ευχάριστες. Ένα θερμό ευχαριστώ στον κύκλο των ανθρώπων που συναντώ νωρίς κάθε πρωί στο καφέ Peet και οι οποίοι προτιμούν να τους αναφέρω με το μικρό τους όνομα ή ψευδώνυμο: Ronnie, Mark, Jeff, Ellen, Bob, Toby, Larry, Jeffrey, Elaine, Rhonda, Sharon και Jim. Είμαστε οι «Peetniks», που καθόμαστε στο συνηθισμένο τραπέζι μας σιγοπίνοντας καφέ, κάνοντας βαθυστόχαστες και αστείες συζητήσεις, με γέλιο και κάποιες φορές, δάκρυα.

1.

Εισαγωγή στις μεικτές μεθόδους έρευνας

ΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ μεικτών μεθόδων κινούνται ανάμεσα σε διάφορα επιστημονικά πεδία. Η επιρροή τους αυξάνεται αισθητά, ειδικά κατά την τελευταία δεκαετία. Οι ερευνητές παρατηρούν μια μαζική εισροή άρθρων μεικτών μεθόδων έρευνας, βιβλίων και εγχειριδίων που αντιμετωπίζουν τα ακανθώδη ερωτήματα τα οποία αμφισβητούν και πιέζουν τα όρια των μακροχρόνιων θεμελιωδών παραδοχών σχετικά με το πώς η γνώση οικοδομείται, τι μπορούμε να ξέρουμε και πώς η οικοδόμηση της γνώσης οφείλει να εξελίσσεται.¹

Η ανάπτυξη των μεικτών ερευνητικών μεθόδων είναι αποτέλεσμα μιας σύγκλισης παραγόντων. Η αύξηση των δημοσιεύσεων σχετικά με τις μεικτές μεθόδους οπωσδήποτε βοηθά στην ενίσχυση της δημοτικότητάς τους. Επιπρόσθετα, εξωτερικές πιέσεις για συνδυασμό των μεθόδων προέρχονται από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς, αξιολογητές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη που ζητούν ολοένα και περισσότερο οι ερευνητές να χρησιμοποιούν μεικτές μεθόδους για να διερευνήσουν ζητήματα κοινωνικής πολιτικής.

1. Για μια πληρέστερη άποψη σχετικά με το σύγχρονο έργο πάνω στις μεικτές μεθόδους έρευνας, βλέπε Bergman (2008)· Bryman (1988)· Creswell (1998, 2006, 2008)· Creswell και Plano Clark (2008)· Greene (2007)· Greene και Caracelli (1997)· Morgan (1998)· Sandelowski (2000a)· Sieber (1973)· Tashakkori και Teddlie (1998, 2003) και Teddlie και Tashakkori (2008).

Η έλευση των νέων τεχνολογιών που βασίζονται στους υπολογιστές προκαλεί τεράστιο ενδιαφέρον στον συνδυασμό μιας ποικιλίας νέων σχεδίων μεικτών μεθόδων και αναλυτικών πρακτικών. Για παράδειγμα, τα υποβοηθούμενα από υπολογιστή λογισμικά για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων (computer-assisted qualitative data analysis software programs - CAQDAS) διαθέτουν την ικανότητα να ενσωματώνουν ποσοτικά δεδομένα στα προγράμματά τους. Οι ποιοτικοί ερευνητές πλέον μπορούν να δημιουργήσουν ποσοτικές μετρήσεις από τα ποιοτικά τους δεδομένα, ένα στατιστικό εργαλείο που δεν ήταν διαθέσιμο για χρήση μέχρι πρόσφατα (Hesse-Biber & Leavy, 2006b· Sandelowski, Volis, & Knafl, 2009).

Παρατηρείται επίσης μια αυξημένη ανάγκη για μεθόδους που θα αντιμετωπίζουν το εύρος και το φάσμα καινοτόμων ερευνητικών ερωτημάτων τα οποία αναδύονται μέσω νέων θεωρητικών συνεισφορών. Οι πρωτοποριακές εργασίες μέσα από τον χώρο του φεμινισμού όπως επίσης των μετα-αποικιοκρατικών, μετανεωτερικών και των κριτικών θεωρητικών επιδιώκουν να εκθέσουν την υποταγμένη γνώση των καταπιεσμένων ομάδων που συχνά παραλείπεται ή αγνοείται στην καθιερωμένη έρευνα. Αυτά τα νέα επιστημολογικά παραδείγματα επικεντρώνονται στα σημεία συνάντησης μεταξύ φύλης, τάξης, φύλου, εθνικότητας και άλλων ιεραρχικών μορφών κοινωνικής ταυτότητας και συχνά προσδιορίζουν τις καταπιεσμένες ομάδες ως το επίκεντρο της κοινωνικής έρευνας. Η φεμινιστική θεωρία (Harding, 2004· Smith, 1987b), για παράδειγμα, τοποθετεί τις ανησυχίες των γυναικών, τη γνώση και τις εμπειρίες στο προσκήνιο του ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος και της έρευνας και αφοσιώνεται σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής αλλαγής για τις γυναίκες. Η κριτική θεωρία και η κριτική φυλετική θεωρία (Wing, 2000) αμφισβητεί την καθεστηκυία γνώση και εκθέτει τις δυναμικές εξουσίας της γνώσης αυτής αποκαλύπτοντας τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ φύλου, φυλής, τάξης, εθνικότητας και άλλων κοινωνικών ταυτοτήτων. Η έρευνα μεικτών μεθόδων έχει μεγαλύτερες προοπτικές να αντιμετωπίσει αυτές τις σύνθετες ερωτήσεις αναγνωρίζοντας τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις που οι παραδοσιακές ερευνητικές μέθοδοι δεν έχουν επαρκώς καλύψει (Hesse-Biber & Crofts, 2008· Hesse-Biber & Leavy, 2006b).

Οι μεικτές μέθοδοι έρευνας αναπτύχθηκαν μαζί με τα πρώιμα ερευνητικά έργα των κοινωνικών επιστημών, μεταξύ των οποίων βρισκο-

νται μελέτες για την ένδειξη των οικογενειών οι οποίες διεξήχθησαν στον 19ο αιώνα στην Ευρώπη από ερευνητές όπως ο Frédéric Le Play (1855), ο Charles Booth (1892-1897) και ο Bohm Rowntree (1901). Οι ερευνητικές τους πρακτικές περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση ποσοτικών και ποιοτικών τεχνικών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης δημογραφικής ανάλυσης, ερευνών επισκόπησης και παρατήρησης καθώς και τεχνικών κοινωνικής χαρτογράφησης. Ο Charles Booth, για παράδειγμα, ανέπτυξε μια κοινωνική χαρτογραφία της πόλης του Λονδίνου κωδικοποιώντας με χρώματα τις οδούς ως προς την κοινωνική τάξη και το εισόδημα του πληθυσμού. Αυτές οι αναδυόμενες μεθοδολογικές πρακτικές εισήχθησαν σταδιακά στο ερευνητικό τοπίο των Ηνωμένων Πολιτειών από τις αρχές του 20ού αιώνα (Gilgun, 1999). Η Σχολή Κοινωνιολογίας του Σικάγου, η οποία ιδρύθηκε τη δεκαετία του 1920, είναι γνωστή για την εξέχουσα θέση που έδωσε στην αστική εθνογραφία με έμφαση σε μια ποιοτική προσέγγιση για τη «μελέτη περίπτωσης». Οι θεμελιωτές της Σχολής του Σικάγου χρησιμοποίησαν, επίσης, ποσοτικά δεδομένα (Bulmer, 1984, σ. 6). Ο Robert Park, βασικό μέλος της Σχολής του Σικάγου, εφάρμοσε μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων για τη μελέτη της ζωής στην υποβαθμισμένη αστική περιοχή ενσωματώνοντας στις μελέτες περίπτωσης τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά δεδομένα. Βρήκε ότι τα ποσοτικά δεδομένα ήταν ιδιαίτερα πολύτιμα ως δείκτης των κοινωνικών διαδικασιών. Ο Martin Bulmer (1984) παρατήρησε ότι:

Η κύρια έμφαση του Park στη θεωρία για τις πόλεις αφορούσε στις διαδικασίες εισβολής και διαδοχής και τις φυσικές ιστορίες των ομάδων και των περιοχών μέσα στην πόλη. Το 1926 έγραψε: «Στον βαθμό που η κοινωνική δομή μπορεί να οριστεί με όρους θέσης, οι κοινωνικές αλλαγές μπορούν να οριστούν με όρους κίνησης: και η κοινωνία δείχνει σε μια από αυτές τις πλευρές της ότι μπορεί να μετρηθεί και να περιγραφεί με μαθηματικούς τύπους». Ο Park έδειξε ενδιαφέρον για την αξία της γης ή τις διαδρομές των τρόλεϊ ή την ένταση της κίνησης στις διασταυρώσεις, ως δείκτες λανθανουσών κοινωνικών διαδικασιών. (σ. 153)

Τι είναι οι μεικτές μέθοδοι;

Γενικώς, οι ερευνητές που χρησιμοποιούν μεικτές μεθόδους εφαρμόζουν έναν ερευνητικό σχεδιασμό που περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα, για να απαντήσουν σε ένα συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα ή σύνολο ερωτημάτων. Αυτός ο συνδυασμός μεθόδων «περιλαμβάνει τη συλλογή, την ανάλυση και την ενσωμάτωση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων σε μια μελέτη ενός μόνο σταδίου ή σε μια μελέτη με πολλαπλές φάσεις» (Hanson, Creswell, Plano Clark, Petska, & Creswell, 2005, σ. 224). Ο όρος «πολυμεθοδική» (έρευνα) αναφέρεται στη μείξη μεθόδων μέσω του συνδυασμού δύο ή περισσότερων ποιοτικών μεθόδων σε μία και μοναδική έρευνα (όπως η συνέντευξη σε βάθος και η συμμετοχική παρατήρηση) ή μέσω της χρήσης δύο ή περισσότερων ποσοτικών μεθόδων (όπως μια έρευνα επισκόπησης και ένα πείραμα) σε μία και μοναδική ερευνητική μελέτη.

Οι μεικτές μέθοδοι είναι ένα πλούσιο πεδίο για τον συνδυασμό δεδομένων, γιατί με αυτόν τον ερευνητικό σχεδιασμό «οι λέξεις, οι εικόνες και η αφήγηση μπορούν να αξιοποιηθούν για να προσθέσουν νόημα στους αριθμούς» (Johnson & Onwuegbuzie, 2004, σ. 21). Με άλλα λόγια, ότι γενικώς θεωρούμε ποιοτικά δεδομένα –«λέξεις, εικόνες και αφήγηση»– μπορεί να συνδυαστεί με ποσοτικά, αριθμητικά δεδομένα από μια μελέτη μεγαλύτερης κλίμακας πάνω στο ίδιο θέμα, επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο στα ερευνητικά μας αποτελέσματα να γενικευθούν για μελλοντικές μελέτες και έρευνες.

Γιατί να χρησιμοποιήσουμε μεικτές μεθόδους;

Οι Greene, Caracelli και Graham (1989) αναφέρουν πέντε συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους οι ερευνητές θα μπορούσαν να σκεφθούν να χρησιμοποιήσουν μεικτές μεθόδους. Ο πρώτος, η *τριγωνοποίηση*, φαίνεται να είναι ο λόγος που αναφέρεται πιο συχνά για την ενσωμάτωση της μεικτής μεθοδολογίας σε μια έρευνα. Η *τριγωνοποίηση* –ή, πιο συγκεκριμένα, η *τριγωνοποίηση μεθόδων*, στο πλαίσιο της μεθοδολογίας και μόνο– αναφέρεται στη χρήση παραπάνω από μίας μεθόδου για τη μελέτη του ίδιου ερευνητικού ερωτήματος προκειμένου να «εξεταστεί η ίδια διάσταση ενός ερευνητικού προβλήματος»

(Jick, 1979, σ. 602). Ο ερευνητής αναζητά μια σύγκλιση των συλλεχθέντων δεδομένων από όλες τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε μια μελέτη για να ενισχύσει την αξιοπιστία των ερευνητικών ευρημάτων. Τελικά, η τριγωνοποίηση ενδυναμώνει και εμπλουτίζει τα συμπεράσματα μιας μελέτης, κάνοντάς τα πιο αποδεκτά σε αυτούς που υποστηρίζουν τόσο τις ποιοτικές όσο και τις ποσοτικές μεθόδους.

Ο δεύτερος λόγος για να σκεφθεί κανείς να αξιοποιήσει έναν μεικτό ερευνητικό σχεδιασμό σε μια μελέτη είναι η συμπληρωματικότητα. Η συμπληρωματικότητα επιτρέπει στον ερευνητή να αποκτήσει μια πληρέστερη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος ή/και να αποσαφηνίσει ένα δεδομένο ερευνητικό αποτέλεσμα. Αυτό επιτυγχάνεται χρησιμοποιώντας τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα –και όχι απλώς μια μεμονωμένη αριθμητική ή ποιοτική ερμηνεία– για να κατανοήσουμε την κοινωνική αφήγηση στην ολότητά της. Τόσο η συμπληρωματικότητα όσο και η τριγωνοποίηση είναι χρήσιμες στη διαδικασία «της διασταυρωμένης επικύρωσης (cross-validation) όταν πολλαπλές μέθοδοι παράγουν συγκρίσιμα δεδομένα» (Yauch & Steudel, 2003, σ. 466). Η συμπληρωματικότητα έχει αποδειχθεί χρήσιμη σε διάφορες ερευνητικές μελέτες και ένα βασικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα των Yauch και Steudel (2003) σχετικά με την οργανωσιακή κουλτούρα δύο μικρών κατασκευαστριών εταιρειών. Στην εργασία τους, οι Yauch και Steudel αξιοποίησαν τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές ερευνητικές μεθόδους. Όχι μόνο η τριγωνοποίηση των ποιοτικών με τα ποσοτικά δεδομένα διασφάλισε την εγκυρότητα της μελέτης τους αλλά και η συμπληρωματικότητα των δύο βάσεων δεδομένων παρήγαγε μια πιο ενδεδεχρή κατανόηση της οργανωσιακής κουλτούρας των εταιρειών που διερευνήθηκαν.

Οι ερευνητές πρώτα χρησιμοποίησαν συνεντεύξεις με υπαλλήλους για να συλλέξουν πλούσιο αφηγηματικό υλικό και μετά χρησιμοποίησαν τα ποιοτικά ευρήματα προκειμένου να δημιουργήσουν ένα ερωτηματολόγιο για να συλλέξουν αριθμητικά δεδομένα. Ο σκοπός των Yauch και Steudel ήταν να εφαρμόσουν μεικτές μεθόδους για να «αναγνωρίσουν τους θεμελιακούς παράγοντες της (οργανωσιακής) κουλτούρας που βοηθούσαν ή εμπόδιζαν την ικανότητα μιας επιχείρησης να εφαρμόσει με επιτυχία κατασκευαστικές μονάδες [αυτόνομες εργασιακές ομάδες]» (2003, σ. 467). Ο συνδυασμός και η διασταύρωση αυτών των δεδομένων παρήγαγε πλούσια αποτελέσματα:

Παρά τη μεγάλη καθυστέρηση μεταξύ της έναρξης της ποιοτικής αποτίμησης και της διεξαγωγής της έρευνας επισκόπησης (survey), το ερωτηματολόγιο Organizational Culture Inventory (OCI) αποτέλεσε ένα σημαντικό μέσο τριγωνοποίησης για δύο από τους παράγοντες της οργανωσιακής κουλτούρας που εντοπίστηκαν και είχε τη δυνατότητα να αποκαλύψει επιπρόσθετες διαστάσεις της οργανωσιακής κουλτούρας τις οποίες η ποιοτική ανάλυση μπορεί να παρέβλεπε. (Yauch & Steudel, 2003, σ. 476)

Αυτή η μελέτη απεικονίζει την ισχύ και τις εγγενείς δυνατότητες των μεικτών μεθόδων έρευνας. Οι ερευνητές αποκάλυψαν τη σύγκλιση των δεδομένων που προήλθαν από τις συνεντεύξεις και την έρευνα επισκόπησης μέσω της τριγωνοποίησης, όπως επίσης τη συμπληρωματικότητα των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, που τους παρείχε μια μεγαλύτερη κατανόηση της οργανωσιακής κουλτούρας των μικρών κατασκευαστριών εταιρειών.

Οι μεικτές μέθοδοι διευκολύνουν τη σφαιρικότερη αντίληψη του ερευνητικού προβλήματος από την πλευρά του ερευνητή: αυτή η αντίληψη απεικονίζει τον τρίτο λόγο για τη χρήση των μεικτών μεθόδων: την *ανάπτυξη* (development). Οι μεικτές μέθοδοι συχνά βοηθούν στην ανάπτυξη ενός ερευνητικού έργου δημιουργώντας μια συνεργιστική επίδραση, όπου τα «αποτελέσματα από τη μια μέθοδο... βοηθούν στην ανάπτυξη ή την ενημέρωση της άλλης μεθόδου» (Greene et al., 1989, σ. 259). Για παράδειγμα, τα στατιστικά δεδομένα που συλλέγονται από μια ποσοτική μέθοδο συχνά μπορούν να διαμορφώσουν ερωτήσεις συνέντευξης για το ποιοτικό μέρος μιας μελέτης. Η έρευνα της Jenkins (2001) σε εφήβους επαρχιακών περιοχών σχετικά με την κατάχρηση ουσιών αναδεικνύει τη δυνατότητα του παράγοντα της ανάπτυξης σε μια μελέτη μεικτών μεθόδων. Η Jenkins χορήγησε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο προκειμένου να αξιολογήσει ποσοτικά τη χρήση ναρκωτικών από τους μαθητές. Η μελέτη της επίσης περιλάμβανε μεταπρακολούθηση (follow up) μέσα από ομάδες εστίασης (focus groups) καθώς και ερωτηματολόγια με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου με σκοπό να καταγράψει τις αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με τις «δυσκολίες αντίστασης στα ναρκωτικά» σε ποικιλία ναρκωτικών ουσιών που ευρύνονται από το αλκοόλ και το LSD σε διάφορους τύπους ναρκωτικών (Jenkins, 2001, σ. 215). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη διε-

ξαγωγή και των δύο μελετών διαδοχικά συνέβαλαν στη συνολική κατανόηση της Jenkins για την κατάχρηση ναρκωτικών σε αυτόν τον πληθυσμό. Η αρχική χρήση του δομημένου ερωτηματολογίου της παρείχε μια στατιστική κατανόηση για τη χρήση ναρκωτικών από τους μαθητές. Η μελέτη μετα-παρακολούθησης που αξιοποίησε τις ομάδες εστίασης της παρείχε την ευκαιρία να τριγωνοποιήσει τα δεδομένα της (διερευνώντας κατά πόσο τα ευρήματα των δύο μελετών συμφωνούσαν μεταξύ τους), και κάνοντας αυτό, βρήκε ότι τα αποτελέσματα από τις ομάδες εστίασης ήταν «συνεπή με τα ευρήματα από το ερωτηματολόγιο ανοιχτού τύπου... [και] παρείχαν επιπλέον αποσαφήνιση, και σε κάποιες περιπτώσεις, επιπρόσθετη πληροφόρηση» (Jenkins, 2001, σ. 219). Επιπλέον, εφαρμόζοντας ένα ακολουθιακό (sequential) ερευνητικό σχέδιο με πρώτη την ποσοτική συνιστώσα και δεύτερη την ποιοτική, η Jenkins είχε τη δυνατότητα να αποκτήσει μια αντίληψη «επιπρόσθετης αξίας» σχετικά με τα αποτελέσματα και από τις δύο μελέτες. Τα δεδομένα που προήλθαν από τις ομάδες εστίασης της επέτρεψαν να αποσαφηνίσει και να παρακολουθήσει τους ορισμούς και τις χρήσεις των όρων, όπως η «πίεση των ομηλίκων», οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν στις ερωτήσεις της (ποσοτικής) έρευνας επισκόπησης και να βασίσει το νόημά τους στην οπτική που έδιναν οι συμμετέχοντες.

Ένας τέταρτος λόγος που αναφέρεται στη βιβλιογραφία για τη χρήση μεικτών μεθόδων είναι η δημιουργία νέας έρευνας (initiation): τα ευρήματα μιας μελέτης ενδέχεται να εγείρουν ερωτήματα ή αντιφάσεις που θα απαιτούν αποσαφηνίσεις, ξεκινώντας, συνεπακόλουθα, μια νέα μελέτη. Το επιθυμητό αποτέλεσμα της νέας μελέτης θα ήταν να προσθέσει νέα γνώση στις υπάρχουσες θεωρίες για το υπό διερεύνηση φαινόμενο (Greene et al., 1989). Ουσιαστικά, τα ευρήματα που θα προκύψουν από αυτή τη μελέτη μπορεί να αποκαλύψουν ένα εντελώς νέο θέμα στην κοινωνική έρευνα και να ξεκινήσουν μια νέα μελέτη που θα μας οδηγήσει σε έναν πέμπτο λόγο για να χρησιμοποιούμε μεικτές ερευνητικές μεθόδους: τη διεύρυνση (expansion). Ο σκοπός της διεύρυνσης είναι να «επεκτείνει το πλάτος και το εύρος της έρευνας» (Greene et al., 1989, σ. 259). Η παραγωγή λεπτομερών ευρημάτων βοηθά στην ενεργοποίηση μελλοντικών ερευνητικών προσπαθειών και επιτρέπει στους ερευνητές να χρησιμοποιούν διαρκώς διαφορετικές αλλά και μεικτές μεθόδους επιδιώκοντας να βρουν νέα ή τροποποιημένα ερευνητικά ερωτήματα.

Οι Greene και συνεργάτες (1989) παρέχουν ένα χρήσιμο οργανωτικό πλαίσιο για τον χαρακτηρισμό των τρόπων με τους οποίους οι ερευνητές χρησιμοποιούν τις μεικτές μεθόδους. Μπορούμε με σαφήνεια να δούμε το θετικό αποτέλεσμα και τη συνέργεια από τη χρήση αυτών των μεθόδων για τη συμπλήρωση των ερευνητικών ευρημάτων. Οι ποσοτικές πληροφορίες που παρέχονται σε μια ηλεκτρονική μορφή «σκληρών δεδομένων» (hard data) υπόκεινται σε στατιστικές αναλύσεις και τυποποιημένα τεστ αξιοπιστίας και εγκυρότητας. Τα ποιοτικά δεδομένα προσθέτουν μια εις βάθος κατανόηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και επιτρέπουν στον ερευνητή να διερευνήσει αποκλίσεις ή υπο-ομάδες μέσα στα συλλεχθέντα δεδομένα. Αξιοποιώντας και τις δύο μεθόδους, πολλοί ερευνητές έχουν τη δυνατότητα διασταύρωσης των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων. Τα ποιοτικά δεδομένα διαφωτίζουν τη σημασία των στατιστικών αποτελεσμάτων προσθέτοντας μια αφηγηματική κατανόηση στα ποσοτικά αποτελέσματα της έρευνας. Οι ποιοτικές μέθοδοι μπορούν επίσης να βοηθήσουν τους ερευνητές που θέλουν να ελέγξουν την εγκυρότητα των ερωτηματολογίων μιας έρευνας αξιοποιώντας διαδοχικά τις μεικτές μεθόδους. Για παράδειγμα, μια αρχική ποιοτική μελέτη επιτρέπει την ανάπτυξη ερευνητικών εργαλείων, όπως ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μια ευρείας κλίμακας ποσοτική έρευνα. Παρομοίως, τα ποσοτικά δεδομένα μπορούν να υποβοηθήσουν τους ερευνητές που χρησιμοποιούν ποιοτικές μεθόδους παρέχοντάς τους ένα ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα τοποθετήσουν τα ποιοτικά τους δεδομένα, όπως επίσης παρέχοντας, μέσω των δειγμάτων των ποσοτικών ερευνών, τρόπους για να αναγνωρίσουν αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις για την εις βάθος έρευνά τους. Με αυτή τη λογική, τα ποσοτικά δεδομένα είναι δυνατό να φανούν χρήσιμα για την τεκμηρίωση της γενικευσιμότητας των ποιοτικών αποτελεσμάτων.

Όλοι αυτοί οι λόγοι παρέχουν ισχυρά επιχειρήματα για έναν ερευνητή προκειμένου να σκεφθεί να εφαρμόσει μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων. Το ακόλουθο εις βάθος παράδειγμα καταδεικνύει την προοπτική των μεικτών μεθόδων έρευνας για την αντιμετώπιση ενός σύνθετου κοινωνικού προβλήματος: την παχυσαρκία στα παιδιά.

*Η μάχη κατά της παιδικής παχυσαρκίας:
Ένα παράδειγμα σχετικά με την αναγκαιότητα
και τη σημασία των μεικτών μεθόδων*

Η Αμερική αντιμετωπίζει πολλά νέα προβλήματα κατά τον 21ο αιώνα. Φτώχεια, πόλεμος και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη συγκαταλέγονται μεταξύ αυτών των προκλήσεων, αλλά ένα βαθύτερο πρόβλημα απειλεί τις οικογένειες και τα παιδιά σε όλη τη χώρα. Η παιδική παχυσαρκία έχει γίνει μια εθνική πανδημία και τόσο οι γονείς όσο και οι γιατροί εγείρουν ανησυχίες. Ας επεξεργαστούμε το ακόλουθο άρθρο το οποίο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *The New York Times*:

Η εξάχρονη Karlind Dunbar σχεδόν δεν άγγιξε το δείπνο της, αλλά όχι εξαιτίας των συνηθισμένων λόγων ενός εξάχρονου. Τα μακαρόνια δεν είχαν λανθασμένο σχήμα. Ούτε είχε ένα επείγον ραντεβού με τις κούκλες της.

Το πρόβλημα ήταν το γράμμα που ανακάλυψε η Karlind, το οποίο ήταν χωμένο μέσα στον έλεγχο (βαθμολογίας), που έλεγε ότι είχε δείκτη μάζας σώματος στο 80ό εκατοστημόριο. Ο πρώτος βαθμολογητής δεν γνώριζε τι σημαίνει «δείκτης» ή «εκατοστημόριο», ή ότι τα παιδιά που βαθμολογούνται μεταξύ του 5ου και 85ου εκατοστημορίου θεωρούνται φυσιολογικά, ενώ εκείνα που έχουν βαθμολογία ανώτερη από αυτή βρίσκονται σε κίνδυνο να γίνουν ή είναι ήδη υπέρβαρα.

Ωστόσο, η Karlind πείστηκε ότι οι δάσκαλοί της την επέπλητταν για υπερφαγία.

Από τη στιγμή που έφτασε το γράμμα, «η δίχρονη κόρη μου τρώει περισσότερο απ' ό,τι η μεγάλη», σχολίασε η Georgeanna Dunbar, μητέρα της Karlind, η οποία διαμαρτυρήθηκε στο σχολείο και προσπαθεί να βοηθήσει το μπερδεμένο παιδί της. «Φοβάται ότι θα αντιμετωπίσει πρόβλημα», είπε η κυρία Dunbar. (Kantor, 2007, σσ. A1, A14)²

2. Όλα τα αποσπάσματα από το Kantor (2007). Copyright 2007 από το *The New York Times*. Ανατύπωση κατόπιν αδείας. Αποκλειστική διατήρηση πνευματικών δικαιωμάτων.

Πολλές σχολικές μονάδες από τη μια άκρη της χώρας μέχρι την άλλη έχουν υιοθετήσει το διαγνωστικό τεστ του δείκτη μάζας σώματος (BMI) ως ένα όπλο για την καταπολέμηση της παιδικής παχυσαρκίας. Φαινομενικά, η διεξαγωγή BMI διαγνωστικών τεστ σε μαθητές από το νηπιαγωγείο έως και τη Β΄ Γυμνασίου φαίνεται να επιτυγχάνει έναν σημαντικό στόχο υγείας εντοπίζοντας το ποσοστό των παιδιών που είναι υπέρβαρα, ένα κομβικό βήμα στην καταπολέμηση της παιδικής παχυσαρκίας. Παρ' όλα αυτά, δεν φαίνεται να εφαρμόζεται ένας ερευνητικός σχεδιασμός που να μπορεί πλήρως να καλύψει αυτόν τον σκοπό εάν ο στόχος αυτών των δεδομένων είναι να βοηθήσουν στο να ανακοπεί το κύμα της παχυσαρκίας. Στην ουσία, φαίνεται ότι μικρή σημασία έχει δοθεί μέχρι σήμερα σχετικά με το πώς τα δεδομένα αυτά θα μπορούσαν να ενδυναμώσουν τους γονείς και τα παιδιά τους ώστε να γίνουν μέρος της λύσης του προβλήματος. Συλλέγοντας περιγραφικά ποσοτικά δεδομένα δεν είναι αρκετό για να επιτευχθούν οι στόχοι της μελέτης. Χρειάζεται κανείς μια ευρύτερη κατανόηση του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο αυτές οι πληροφορίες διαχέονται μεταξύ των οικογενειών για να διασφαλιστεί ότι τόσο οι μαθητές όσο και οι γονείς είναι προετοιμασμένοι για να εμποδίσουν την παιδική παχυσαρκία και να αναπτύξουν τη βέλτιστη στρατηγική για να αντιμετωπίσουν, άμεσα, την επιδημία της παχυσαρκίας.

Θα μπορούσαμε να θέσουμε πολλές ερωτήσεις για να αποκτήσουμε μια πιο σαφή κατανόηση των παραγόντων που θρέφουν το πρόβλημα της παχυσαρκίας στην Αμερική. Η διερεύνηση της ζώσας εμπειρίας των μαθητών και των οικογενειών τους και οι καθημερινές εμπειρίες των παιδιών σχετικά με τις διατροφικές τους συμπεριφορές στο σχολείο θα μπορούσε να προσφέρει ωφέλιμες πληροφορίες. Πώς μοιάζει το σχολικό περιβάλλον για τους μαθητές όσον αφορά τη διατροφή τους; Τι είδους σχέσεις έχουν με το φαγητό στο σπίτι; Σε ποιον βαθμό, εάν υφίσταται, οι γονείς θα καλωσόριζαν τη συνεισφορά του σχολείου στα ζητήματα των παιδιών τους σχετικά με το βάρος τους; Αυτές είναι μόνο μερικές από τις πολλές ερωτήσεις κοινωνικού πλαισίου που χρειάζεται να απαντηθούν προκειμένου τα σχολεία να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τη βέλτιστη πρακτική για να ανακοινώνουν «άσχημα νέα» σχετικά με το βάρος τόσο στους μαθητές όσο και στις οικογένειές τους.

Ο σχεδιασμός μιας ισχυρότερης ερευνητικής στρατηγικής θα έπαιζε σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία. Για παράδειγμα, κάποιος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει έναν ερευνητικό σχεδιασμό ποιοτικής έρευνας που περιλαμβάνει ομάδες εστίασης, ο οποίος θα ακολουθεί τη συλλογή των βαθμολογιών BMI. Τα ποσοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν θα ήταν δυνατό να παρουσιαστούν σε μια αντιπροσωπευτική ομάδα γονέων· οι ερευνητές, ενδεχομένως σε συνδυασμό με τα σχολεία και τους αρμόδιους για την υγεία, θα μπορούσαν να αξιολογήσουν τις αντιδράσεις των γονέων σε αυτό το σύνολο των δεδομένων για το σχολείο τους, όπως επίσης να λάβουν ανατροφοδότηση σχετικά με τον τρόπο διάχυσης, στον βαθμό που θα πραγματοποιηθεί, αυτών των αποτελεσμάτων στις οικογένειες και τους μαθητές. Μια μελέτη μεικτών μεθόδων που αποτελείται από μια ποσοτική συνιστώσα (τη συλλογή βαθμολογιών BMI) που ακολουθείται από μια ποιοτική συνιστώσα (ομάδα εστίασης) θα έδινε στους ερευνητές μια βαθύτερη κατανόηση των συναισθημάτων των γονέων και των στάσεών τους προς την παιδική παχυσαρκία. Η ομάδα εστίασης θα μπορούσε επίσης να συλλέξει προτάσεις των γονέων σχετικά με το πώς αυτά τα αποτελέσματα θα ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθούν για να καταπολεμήσουν την επιδημία. Παρατίθενται τα λόγια μιας μητέρας η οποία σχολίασε σε άρθρο της εφημερίδας *The New York Times*, «Το σχολείο μάς παρέχει αυτές τις πληροφορίες χωρίς όμως να προσφέρει εκπαίδευση για το πώς να τις χρησιμοποιήσουμε ή για το τι σημαίνουν» (Kantor, 2007, σ. Α14). Μια πλασματική αιτιώδης σχέση υπάρχει στο μυαλό πολλών ερευνητών, ότι δηλαδή οι επιστολές προς τους γονείς θα έχουν ως αποτέλεσμα οι τελευταίοι να ανταποκριθούν αναλαμβάνοντας προσωπική δράση για να ανακόψουν την αύξηση βάρους στα παιδιά τους. Η στρατηγική αυτή δεν έχει επιτύχει, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται ότι εμφανίζεται η αντίθετη αντίδραση. Μια ερευνητική αναφορά υπογράμμισε την αντίδραση κάποιων γονέων: «οι επιστολές που εστάλησαν στο σπίτι μαζί με τους ελέγχους... [ήταν] ένα σοκ. Πολλοί γονείς τις πέταξαν, εξοργισμένοι που τους είπαν πόσο θα πρέπει να ζυγίζουν τα παιδιά τους ή επειδή δεν πείστηκαν ότι τα παιδιά που δείχνουν εντάξει με βάση τα τοπικά πρότυπα είναι πολύ παχιά με βάση τα επίσημα πρότυπα» (Kantor, 2007, σ. Α14).

Τελικά, η επιστολή, αντί να μάχεται τις συνέπειες της παχυσαρκίας, έκανε πολλές οικογένειες να νιώθουν αβοήθητες και θυματο-

ποημένες από ένα προβληματικό σύστημα. Φαίνεται ότι δεν υπάρχει επαρκής κατανόηση αναφορικά με τις σωματικές και πνευματικές επιδράσεις που έχουν τα άσχημα νέα σχετικά με το BMI στους γονείς και στα παιδιά. Η υπόθεση ότι το πρόβλημα προέρχεται από παγιωμένες διατροφικές συνήθειες οι οποίες μαθαίνονται στο σπίτι οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αξιολογήσεις του BMI που διεξάγονται στο σχολείο θα ήταν ένας αποτελεσματικός παράγοντας αποτροπής της παιδικής παχυσαρκίας. Ωστόσο, έρευνες έχουν αποκαλύψει ότι το πρόβλημα έχει βαθύτερες ρίζες από τις διατροφικές συνήθειες της οικογένειας και τις αξιολογήσεις. Σε κάποια σχολεία, το διαθέσιμο φαγητό στις καφετέριες δεν ήταν θρεπτικό και ουσιαστικά επιδείνωνε το πρόβλημα. Σε αυτά τα συγκεκριμένα σχολεία, η κουζίνα της καφετέριας ήταν η κεντρική ρίζα του προβλήματος, καθώς τα σχολεία «συνέχιζαν να τρέφουν τα παιδιά με γεύματα και μικρά γεύματα άθλιας ποιότητας, με περιορισμένες, αν όχι μηδαμινές, ευκαιρίες για φυσική αγωγή στο σχολείο» (Kantor, 2007, σ. Α14).

Αυτό το παράδειγμα καταδεικνύει την ανάγκη για μεικτές μεθόδους έρευνας σε ένα εύρος επιστημονικών πεδίων από τις φυσικές επιστήμες έως τις κοινωνικές και συμπεριφορικές επιστήμες. Τα προβλήματα που ακολούθησαν τις αξιολογικές δοκιμασίες του BMI και τις επιστολές πληροφόρησης θα μπορούσαν να έχουν μετριαστεί με μια μοναδική ερευνητική μέθοδο που θα διερευνούσε τα αριθμητικά και στατιστικά δεδομένα και θα τα ενοποιούσε με ποιοτικό υλικό που θα συλλεγόταν μέσω συνεντεύξεων με γονείς και μαθητές έτσι ώστε να ήταν δυνατό να αποκαλυφθεί ένα αποτελεσματικό μέσο πρόληψης και ανατροπής της παιδικής παχυσαρκίας. Οι μελετητές και οι ερευνητές ακόμη εξετάζουν τα οφέλη των μεικτών μεθόδων, αλλά φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικές προοπτικές για αυτό το επαναστατικό ερευνητικό σχέδιο.

Στόχοι του βιβλίου

Ένας σκοπός του παρόντος βιβλίου είναι να επαναπροσδιορίσει τις μεικτές μεθόδους έρευνας προσφέροντας μια *εμπεριστατωμένη προσέγγιση* που τονίζει τη στενή σύνδεση μεταξύ θεωρίας και έρευνας και τοποθετεί το ερευνητικό πρόβλημα στο επίκεντρο του σχεδιασμού και της ανάλυσης των προγραμμάτων μεικτών μεθόδων, είτε

αυτές οι έρευνες προέρχονται από μια ποσοτική είτε από μια ποιοτική προσέγγιση.

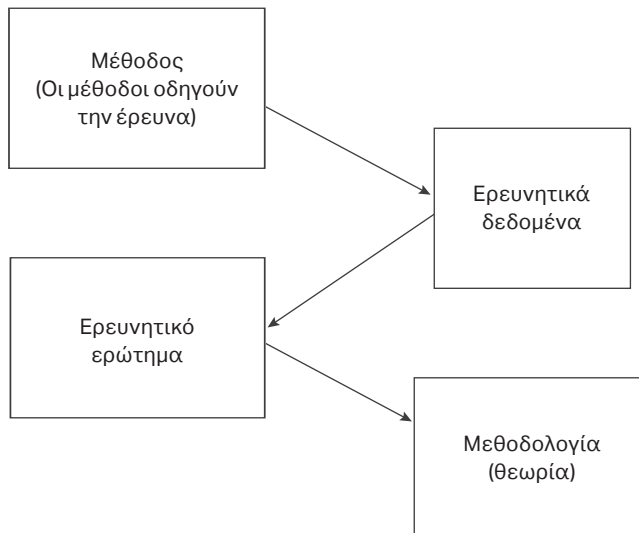
Μια δεύτερη επιδίωξη του βιβλίου αυτού είναι να επικεντρωθεί στις ποιοτικές προσεγγίσεις στις μεικτές μεθόδους έρευνας. Κατά κανόνα, στη συζήτηση σχετικά με τη μεικτή μεθοδολογία έρευνας, οι ποσοτικές προσεγγίσεις έχουν προτεραιότητα έναντι των ποιοτικών. Οι ποιοτικές προσεγγίσεις προέρχονται από μια διαφορετική ερευνητική λογική, η οποία ευνοεί την υποκειμενική εμπειρία που είναι ανοιχτή σε μια πολυεπίπεδη άποψη του κοινωνικού κόσμου. Στο παρόν βιβλίο εστιάζουμε στην ιδέα ότι βάζοντας στο επίκεντρο των μεικτών ερευνητικών μεθόδων την ποιοτική προσέγγιση μπορεί να είναι διαφωτιστικό, χρήσιμο και ωφέλιμο, ειδικά ως μέσο για να φτάσει κανείς στη λεγόμενη υποταγμένη γνώση (subjugated knowledge) – γνώση που δεν αποτελεί μέρος της κυρίαρχης ερευνητικής δραστηριότητας. Επιπλέον, μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων επιτρέπει στον ερευνητή να μελετήσει τις «υποκειμενικές εμπειρίες» των ερωτώμενων, ενώ παρέχει τα μέσα για να ελεγχθούν θεωρίες που παράγονται από ερευνητικά δείγματα τα οποία αξιοποιούνται για να εξεταστεί ένα θέμα σε βάθος.

Ένας τρίτος σκοπός είναι να παρέχει στους ερευνητές μια πιο λεπτομερή κατανόηση των ποιοτικών οπτικών και πρακτικών των μεικτών μεθόδων. Επιπρόσθετα, ελπίζω ότι οι ερευνητές που αυτή τη στιγμή εξασκούν τις μεικτές μεθόδους δίνοντας προτεραιότητα στην ποσοτική προσέγγιση μπορούν να συνομιλήσουν με τις ποιοτικές προσεγγίσεις, στοχαζόμενοι σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να ενσωματώσουν μια ποιοτική προοπτική στη μεικτών μεθόδων πρακτική τους.

Ο τελικός σκοπός του βιβλίου είναι ενορατικός. Αποτελεί ευχή μου ότι αποκαλύπτοντας και βάζοντας τις ποιοτικές προσεγγίσεις στο επίκεντρο των μεικτών μεθόδων μπορούμε να ξεκινήσουμε έναν διάλογο ανάμεσα στις σύγχρονες ερευνητικές και πρακτικές προσεγγίσεις μεικτών μεθόδων που μπορεί να τροφοδοτήσουν τη συνέργεια και την καινοτομία στην πρακτική της μεθοδολογίας, με στόχο την παροχή μιας πιο σύνθετης οπτικής και κατανόησης του κοινωνικού κόσμου.

Μια ολοκληρωμένη οπτική για τις μεικτές μεθόδους

Υποστηρίζω ότι στην τωρινή πρακτική των μεικτών μεθόδων έρευνας δίνεται το παράδειγμα της προσέγγισης της «λαθαιμένης σειράς» (cart before the horse). Τα ερευνητικά σχέδια μεικτής μεθοδολογίας οδηγούνται από ερευνητικές τεχνικές που βλάπτουν τη «βασισμένη στη θεωρία» έρευνα. Το Σχήμα 1.1 παρουσιάζει μια «εστιασμένη στις μεθόδους» προσέγγιση της μεικτών μεθόδων έρευνας, η οποία τοποθετεί τη μεθοδολογία (βλ. επιστημολογικές παραδοχές) τελευταία στη διαδικασία της επιλογής ενός συγκεκριμένου σχεδίου μεικτών μεθόδων. Σε αυτό το σχέδιο μεικτών μεθόδων (Σχήμα 1.1), η μεθοδολογία (θεωρία-επιστημολογία) απομονώνεται από το υπόλοιπο ερευνητικό μοντέλο και εμφανίζεται ως το τελευταίο στοιχείο στην ακολουθία του σχεδίου. Δεν είναι σαφές πώς η θεωρία (είτε υπολανθάνει είτε εκφράζεται ρητά) συνδέεται με ένα συγκεκριμένο μεθοδολογικό σχέδιο, αλλά εμφανίζεται σαν το υπόδειγμα του σχεδίου μεικτών μεθόδων να εστιάζει στις μεθόδους, καθώς το είδος του μοντέλου μεικτών μεθόδων που επιλέγεται καθορίζει το είδος της θεωρίας που θα χρησιμοποιηθεί.

ΣΧΗΜΑ 1.1. Η εστιασμένη στις μεθόδους προσέγγιση στη μεικτών μεθόδων έρευνα